

HOMOSEXUALITATEA ÎN PRESA SCRISĂ DIN ROMÂNIA

RAPORT DE MONITORIZARE A PRESEI

1 septembrie 2005 – 28 februarie 2006

Scopul acestui raport este acela de a descrie modul în care este reflectată imaginea minorităților sexuale în presa scrisă românească. În perioada **1 septembrie 2005 – 28 februarie 2006** au fost identificate **167 articole** publicate în 7 cotidiane naționale: *Adevărul, Libertatea, Ziua, Evenimentul Zilei, România Liberă, 7 Plus, Cotidianul*.

Aceste publicații au fost selectate avându-se în vedere criteriul de acoperire și relevanță pentru domeniul informațiilor cu caracter general, tirajul și difuzarea la nivel național.

Analiza de conținut a articolelor identificate a fost realizată utilizându-se următorii parametri:

- Frecvența mediatizării temei;
- Tipul evenimentelor prezentate clasificate astfel: drepturi ale persoanelor LGBT, infracțiuni asociate cu LGBT, divertisment;
- Vizibilitatea articolelor în economia ziarului (prima pagină, ultima pagină, paginile de mijloc ale ziarului, alte pagini);
- Stilul relatării jurnalistice (pozitiv – ziaristul are atitudine favorabilă în raport cu informația prezentată; neutru – articolul conține informație netendențioasă; negativ – ziaristul manifestă o atitudine nefavorabilă în raport cu informația prezentată). Tendențiozitatea jurnalistului a fost identificată în urma unei analize calitative a textelor urmărind în cadrul articolului densitatea sintagmelor care transmit atitudinea sa față de eveniment. Aceste sintagme adaugă textului informații care nu sunt necesare și care transmit judecăți de valoare sau generează distanțarea negativă a cititorilor față de unele evenimente sau valori ale acestui grup social;
- Frecvența stereotipurilor vehiculate;
- Limbajul folosit.

1. FRECVENȚA MEDIATIZĂRII TEMEI

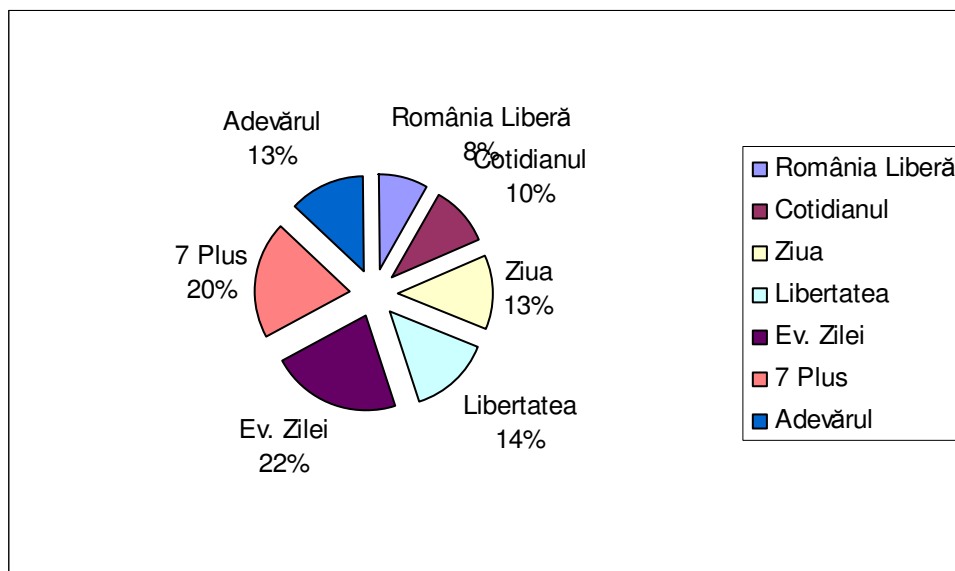
În cele 7 cotidiane au fost publicate 167 articole care fac referiri la LGBT. Dintre acestea, 13 % (22 articole) sunt materiale care relatează despre alte subiecte, dar în care apar și termeni ca homosexual, gay, lesbiene etc. Din cele 145 de articole care relatează pe

larg despre LGBT, 13 se referă la transsexuali și 8 la travestiți. Referiri la lesbiene se fac în 30 de articole, iar la bisexuali în doar 5 articole.

Cotidiane	Număr total articole
România Liberă	14
Cotidianul	17
Ziua	21
Libertatea	23
Ev. Zilei	37
7 Plus	33
Adevărul	22
TOTAL	167

În perioada monitorizată, cotidienele care au arătat cel mai mare interes pentru LGBT au fost: *Evenimentul Zilei* (22% din totalul articolelor) și *7 Plus* (20%). La polul opus, cotidiene pentru care subiectul nu a reprezentat interes ridicat sunt *România Liberă* cu 14 înregistrări reprezentând 8% din totalul articolelor monitorizate și *Cotidianul* cu 17 articole reprezentând 10% din total.

FIG.1. Frecvența mediatizării temei

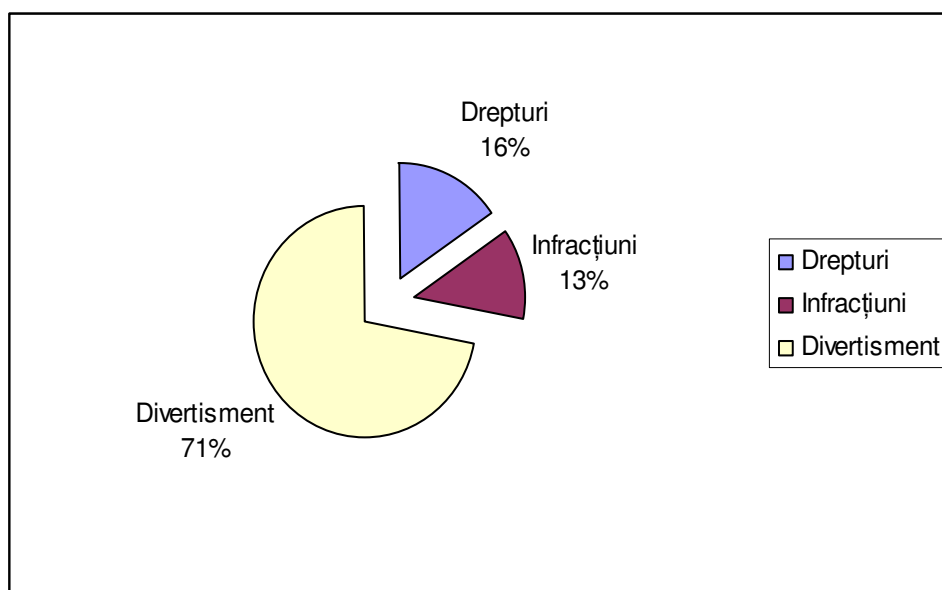
2. TIPUL EVENIMENTELOR PREZENTATE

În funcție de natura evenimentelor reflectate în presa română, articolele analizate în perioada 1 septembrie 2005 – 28 februarie 2006 au fost clasificate astfel: drepturi ale persoanelor LGBT (căsătorii/parteneriate între persoane de același sex, discriminare,

homofobie) infracțiuni asociate cu LGBT (pedofilie, prostituție), divertisment (știri externe, bârfe despre vedete, mărturii personale etc).

Cotidiane	Drepturi ale persoanelor LGBT	Infracțiuni	Divertisment	TOTAL
România Liberă	2	0	12	14
Cotidianul	3	2	12	17
Ziua	1	4	16	21
Libertatea	1	3	19	23
Ev. Zilei	7	5	25	37
7 Plus	4	5	24	33
Adevărul	8	2	12	22
TOTAL	26	21	120	167

FIG.2. Tipul evenimentelor prezentate

Cele mai multe dintre articolele publicate se înscriu în categoria divertisment 71%, 16% se referă la drepturile persoanelor LGBT, iar restul de 13% îl reprezintă evenimentele infracționale asociate cu LGBT.

Evenimentul Zilei a fost cotidianul care a publicat cele mai multe articole de divertisment (25), urmat îndeaproape de *7 Plus* (24). Aceleași cotidiane au cele mai multe relatări ale evenimentelor infracționale în care sunt implicați LGBT (5). Lider la categoria drepturile persoanelor LGBT a fost cotidianul *Adevărul* (8 înregistrări).

Trebuie remarcat faptul că la categoria divertisment un loc special îl ocupă știrile despre vedete pe care se concentrează în special tabloidele, dar și presa serioasă în paginile de divertisment.

Evenimentul cheie al acestei perioade a fost oficializarea relației dintre Elton John și David Furnish care s-a petrecut în urma intrării în vigoare a legii parteneriatul între persoane de același sex în Marea Britanie. Toate știrile(13) despre acest act legislativ au fost inevitabil legate de Elton John și David Furnish care au devenit în acest fel un simbol al cuplurilor gay care vor să-și oficializeze relațiile. Evenimentul, mediatizat în pagini precum *Magazin (Ziua)*, *Zoom (România Liberă)*, *Divertisment (7 Plus)* dar reflectat, în general, în mod obiectiv a adus în prim plan discuția despre statutul legal al cuplurilor gay ceea ce nu poate avea decât un impact pozitiv asupra opiniei publice.

„Vedetă” în această perioadă a fost și filmul *Brokeback Mountain*, povestea de dragoste a doi cowboy din SUA în anii '60. Acesta s-a bucurat de o atenție specială din partea presei datorită temei în primul rând și a realizării artistice care a fost recunoscută prin câștigarea celor mai importante premii la festivaluri de film precum cel de la Veneția, Berlin, Londra. Filmul este purtătorul unui mesaj despre dragoste indiferent de orientarea sexuală; intens și pozitiv mediatizat (34 articole) putem considera că a avut un impact pozitiv asupra publicului.

Un alt film despre care s-a scris mult și în mod pozitiv este „Legături bolnavicioase”(9 articole, majoritatea publicate în *România Liberă*) în regia lui Tudor Giurgiu. Relația de „prietenie amoroasă” dintre două tinere se află în centrul acțiunii filmului, ceea ce a suscitât interesul mass mediei pentru această producție.

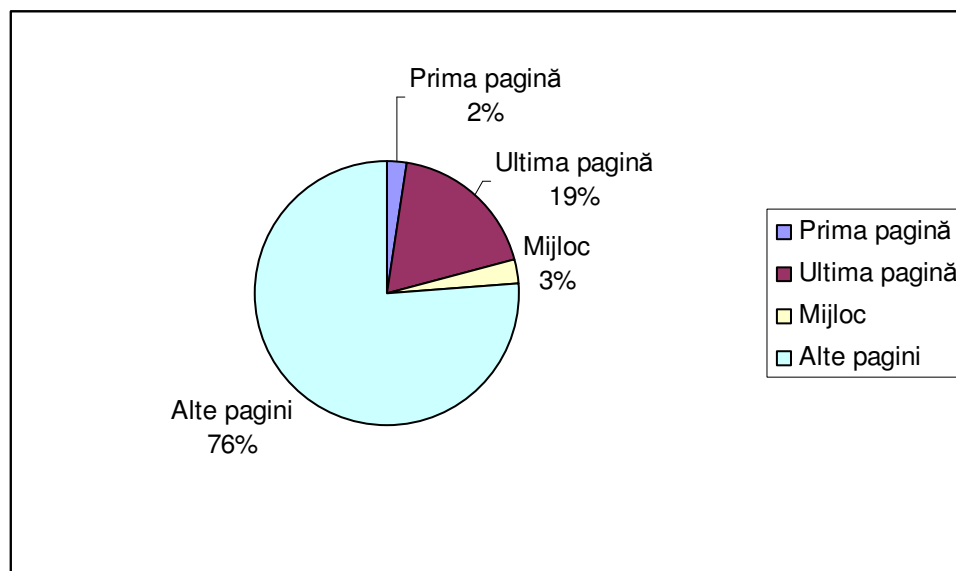
Drepturile persoanelor LGBT constituie subiect pentru un număr mic de articole (26). Cele mai multe se referă la legalizarea căsătoriilor gay în statul California - SUA, la nerespectarea drepturilor gayi-lor în Polonia, la sondaje care reflectă discriminarea gayi-lor în România.

În ceea ce privește **evenimentele infracționale** se constată că ponderea cea mai mare o au cazurile de pedofilie (11 apariții) și prostituție (în special în rândul travestiților).

3. VIZIBILITATEA ARTICOLELOR ÎN ECONOMIA ZIARULUI

Cea mai mare parte a materialelor apărute în presă în perioada monitorizată sunt situate în paginile cu cea mai mică vizibilitate ale ziarelor (127 articole reprezentând 76% din total). Pe prima pagină, locul cu cea mai mare vizibilitate, figurează doar 2% dintre ele (4 articole). Pe ultima pagină, următoarea ca vizibilitate după prima, au apărut 31 articole reprezentând 19% din total.

FIG. 3. Poziție în economia ziarului

Cele mai multe articole au fost publicate în paginile de tip Magazin (45%) și Actualitate (20%). La paginile de Politică și Social au apărut cele mai puține articole, 1%. 12% dintre ele sunt situate în paginile de cultură.

Doar 52% dintre ele (87) sunt însoțite de fotografii, în special cele din paginile de divertisment și cultură.

Cotidiane	Cultura	Actualitate	Eveniment	Social	Externe	Magazin	Politică	Altele	Total
Libertatea	0	4	1	0	0	17	0	1	23
Ziua	2	0	5	0	0	10	0	4	21
Cotidianul	6	2	0	0	0	2	0	7	17
R. Liberă	4	1	1	1	0	6	0	1	14
Adevărul	1	7	0	1	7	6	0	0	22
7 Plus	0	5	0	0	0	26	1	1	33
Ev Zilei	7	14	1	0	3	9	1	2	37
Total	20, 12%	33 20%	8 5%	2 1%	10 6%	76 45%	2 1%	16 10%	167

4. STILUL RELATĂRII JURNALISTICE

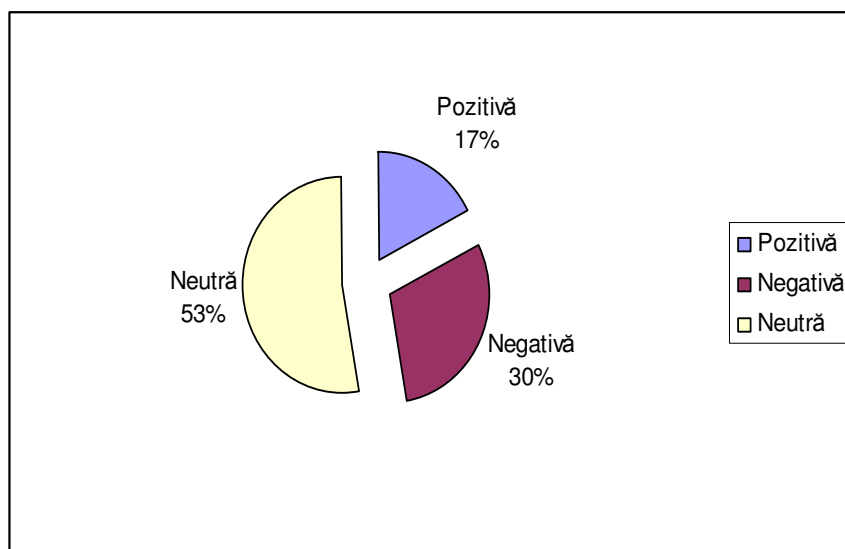
În ceea ce privește tendențiozitatea, cotidienele monitorizate păstrează, în majoritate (53%), o poziție neutră față de minoritățile sexuale. Atitudinea negativă față de LGBT este

de 30% din totalul referirilor. Atitudine pozitivă față de LGBT nu apare decât în 17% din cazuri.

Cea mai mare frecvență a atitudinii negative se înregistrează în tabloidele *7 Plus* (49% din articolele apărute în acest cotidian) și *Libertatea* (48%). Cele mai multe referiri pozitive se înregistrează în *Cotidianul* (47%) și în *Evenimentul Zilei* (35%).

Cotidiane	Atitudine pozitivă		Atitudine negativă		Atitudine neutră	
	Număr	Procent	Număr	Procent	Număr	Procent
România Liberă (14)	1	7%	1	7%	12	86%
Cotidianul (17)	8	47%	1	6%	8	47%
Ziua (21)	1	5%	7	33%	13	62%
Libertatea (23)	2	9%	11	48%	10	43%
Ev. Zilei (37)	13	35%	9	24%	15	41%
7 Plus (33)	4	12%	16	49%	13	39%
Adevărul (22)	0	0%	5	23%	17	77%
TOTAL (167)	29	17%	50	30%	88	53%

FIG. 5. Stilul relatării jurnalistice

5. STEREOTIPURI

În 44 dintre articolele publicate am identificat 18 stereotipuri, majoritatea (83%) având conotație negativă.

Tabloidul *7 Plus* și *Evenimentul Zilei* se situează pe primele locuri în ceea ce privește frecvența apariției stereotipurilor negative (18, respectiv 10) urmate de *Adevărul* (8,) *Ziua* (7), *Libertatea*(5) și *Cotidianul*(2). *România Liberă* este singurul cotidian în care nu apar astfel de stereotipuri.

Stereotipuri negative	Liber-tatea	7 Plus	Ev. Zilei	Ziua	Adevarul	Cotidianul	R. Liberă	TOTAL
Homosexualii sunt predispuși la pedofilie	1	3	3	3	1	0	0	11
Homosexualii sunt agresivi	1	0	0	0	1	1	0	3
Homosexualitatea este o boală	1	1	2	0	0	0	0	4
Homosexualii sunt bolnavi psihic	0	0	0	0	1	0	0	1
Homosexualii sunt anormali	0	0	2	0	1	0	0	3
Homosexualitatea este o chestiune de alegere	1	2	0	0	1	0	0	4
Închisoarea și preoția (în religiile care obligă la abstență) favorizează dezvoltarea homosexualității	0	0	0	0	1	0	0	1
Într-o relație între persoane de același sex unul dintre parteneri joacă rol de bărbat și celălalt de femeie	0	3	0	2	2	0	0	7
Gay-i sunt efeminați, iar lesbienele sunt dure	0	3	0	0	0	0	0	3
Homosexualii sunt perversi	0	1	0	1	0	0	0	2
Homosexualii sunt infractori	0	1	2	0	0	0	0	3
Homosexualii se prostituează	0	1	0	0	0	1	0	2
Homosexualii nu sunt creștini	0	1	0	0	0	0	0	1
Homosexualii au fost abuzați în copilărie	0	1	0	0	0	0	0	1
Travestiții sunt prostituați	1	1	1	1	0	0	0	4
TOTAL	5	18	10	7	8	2	0	50
Stereotipuri	Liber-tatea	7 Plus	Ev. Zilei	Ziua	Adevarul	Cotidianul	Roma-nia	

pozitive							Liberă	
Bărbații gay sunt cei mai buni prieteni ai femeilor	1	0	1	0	0	0	0	2
Bărbații gay poartă bijuterii și haine deosebite	0	1	0	0	0	0	0	1
TOTAL	1	1	1	0	0	0	0	3

Cea mai mare frecvență o înregistrează stereotipul: homosexualii sunt predispuși la pedofilie (11 apariții). Cu o mare frecvență apare și stereotipul conform căruia într-o relație relație între persoane de același sex unul dintre parteneri joacă rol de bărbat și celălalt de femeie (7). În unele articole despre căsătoriile cuplurilor gay, unul dintre parteneri este numit "mireasă", deși fotografiile îi înfațșează pe cei doi miri îmbrăcați în costume. Sunt exploatare, de asemenea, situațiile în care bărbații gay și travestiții se prostituează, rezultatul fiind că cititorii asociază homosexualitatea cu o anumită promiscuitate.

6. LIMBAJ

Limbajul reflectă stereotipurile și atitudinea jurnaliștilor față de persoanele LGBT și evenimentele în care aceștia sunt implicați.

Există o serie de cuvinte specifice pe care jurnaliștii le utilizează. Cele mai frecvente substantive sunt: **homosexuali** – 169 apariții, **homosexualitate** – 35 apariții, **lesbiene** – 33 apariții, **căsătorii** – 32 apariții, **gay** – 28 apariții, **transsexuali** – 16 apariții, **bisexuali** – 10 apariții. Adjectivele cel mai des întâlnite sunt: **homosexual**, **homosexuală**, **homosexuale** (folosite ca determinanți pentru substantivele: căsătorii, cupluri, legături, iubire, dragoste, înclinații, personaje etc.) – 41 apariții.

După cum se remarcă, cea mai mare frecvență de apariție o are cuvântul „homosexual”, termen cu o conotație negativă în conștiința oamenilor.

În general limbajul conține puține expresii jignitoare, dar este aluziv. De exemplu: nu se spune că violatorul e gay, dar se spune că a violat baieti, adolescenți sau copii, cu care a întreținut raporturi sexuale anale și orale, etc. Sau se menționează, de câte ori este posibil, că agresorul a fost acuzat de *întreținere de raporturi sexuale între persoane de același sex*, *perversiuni sexuale* (13 apariții) și *corupere de minori*. Asemenea exprimări juridice nu sunt traduse în limbajul curent și par a fi devenit standard în prezentarea cazurilor de pedofilie. Doar în 5 articole homosexualitatea este asociată în mod direct cu pedofilia.

Relațiile amoroase dintre femei sunt descrise cu o mai mare „îngăduință” care se reflectă în limbaj: „prietenie amoroasă”, „relația de iubire dintre două tinere” sunt termenii cel mai des întâlniți.

CONCLUZII

- Numărul articolelor publicate în această perioadă este în medie 27 pe lună, mai mic cu 12 decât cel din aceeași perioadă a anilor trecuți (septembrie 2004 – februarie 2005) Această situație se explică prin numărul mic de evenimente „senzaționale” care au avut loc în ultimele 6 luni.
- Tabloidele sunt cele în care apar cele mai multe articole referitoare la LGBT.
- Se păstrează aceeași tendință de a mediatiza, în special, bărbații gay. Lesbienele sunt foarte puțin vizibile. În perioada monitorizată a fost publicat un singur interviu cu o tânără lesbiană din România. Majoritatea știrilor referitoare la lesbiene sunt despre viața unor vedete de la Hollywood.
- O nouă tendință în politica tabloidelor este de a scrie mai mult despre transsexuali și travestiți.

Aproape jumătate (10) dintre articolele publicate de *Libertatea* (23) se referă la transsexuali și travestiți. În timp ce transsexualii sunt mediatizați în contexte favorabile (câștigători ai unor concursuri de frumusețe, personaje complexe în unele seriale de televiziune, subiecți ai unor cercetări științifice importante etc.), travestiții, confundați adesea cu gay-i, sunt asociați cu prostituții și infractorii.

- Vizibilitatea persoanelor LGBT anonime în presă este foarte mică. Ziarele folosesc standarde duble în mediatizarea celebrităților și a figurilor anonime. În timp ce vedetele sunt tratate cu înțelegere, oamenii obișnuiți sunt aspru criticați.

Doar 20% dintre articolele publicate în perioada monitorizată se referă la acțiuni ale unor oameni obișnuiți sau la evenimente locale din viața unor organizații LGBT.

Jumătate dintre acestea sunt negative. Vorbesc despre gay, transsexuali și travestiți care se prostituează, despre crime pasionale comise de bărbați gay, despre cazuri de pedofilie. Jurnaliștii merg mai departe și, în unele cazuri, încearcă să sugereze cititorilor că gay-i sunt pedofili, infractori, prostituați întărind aceste stereotipuri în mintea lor. Evenimente ca lansarea unor reviste gay în România (INKLUSIV și Switch) sau celebrarea Zilei Internaționale a Drepturilor Omului sunt reflectate sumar (8 știri scurte, situate în locuri puțin vizibile din paginile ziarelor) și uneori în mod ironic și tendențios. Iată un titlu sugestiv dintr-un cotidian serios: ***Homosexualii nu vor să mai fie trimiși la balamuc.*** (Adevărul).

- În schimb, aceleași ziare mențin tendința de a publica numeroase știri despre vedete LGBT. Numărul mare al articolelor neutre care au apărut în această perioadă se datorează unor evenimente legate de celebrități care sunt intens și pozitiv mediatizate din rațiuni economice. Aceste știri senzaționale contribuie în mod serios la vânzarea publicațiilor.
- Dacă nu prezintă fapte senzaționale, de preferință infracțiuni, știrile despre LGBT, homosexualitate etc. umplu paginile de divertisment, mondenități, fapt divers.

Materialele publicate în ziarurile monitorizate sunt situate în zone puțin vizibile. Cele mai multe dintre ele (76%) sunt știri risipite în diverse pagini ale ziarelor: *Magazin Actualitate*, *Cultură* etc. Doar 4 articole au titluri pe prima pagină. Dintre acestea, 2 se referă la cazuri de pedofilie asociată cu homosexualitatea. Un procent relativ mare dintre articole (12%), în comparație cu studiile anterioare, au apărut în paginile de *Cultură* și asta deoarece se refereau la filme ca "Brokeback Mountain" și "Legături bolnăvicioase".

- Numărul articolelor în care este vizibilă atitudinea negativă față de LGBT a jurnaliștilor este de 30%, mai mic cu 15% față de studiile anterioare. Procentul de referiri pozitive a scăzut de la 20% în 2004, la 17%, iar numărul articolelor neutre a crescut de la 35% la 53%. Cu toate acestea, jumătate din acțiunile care au avut ca protagoniști persoane LGBT anonime și care au devenit subiect de presă au fost acțiuni negative.
- Stereotipurile alimentate prin articolele din presă sunt, în principal, cele legate de infracționalitate, în special de pedofilie. Comparativ cu analizele anterioare, am remarcat apariția unor stereotipuri pozitive deși ponderea acestora este extrem de mică. O modalitate subtilă de perpetuare a stereotipurilor o constituie intensa mediatizare a unor evenimente senzationale. Un exemplu în acest sens îl constituie cazul unui consilier PSD acuzat că a întreținut relații sexuale cu mai mulți adolescenți, tratat pe larg în 6 articole din trei cotidiane. Un alt eveniment de acest gen care a beneficiat de atenția presei zile în șir a fost arestarea pe teritoriul României a unui cunoscut pedofil american suspectat, dar nedovedit că ar fi violat și ucis un băiețel roman (5 articole în 4 ziare).
- Limbajul este folosit ca un instrument pentru defăimarea acestei categorii sociale deoarece abundă în termeni și expresii neadecvate ca *homosexual*, *uniuni homosexuale*, *cupluri homo*, *mariaj homosexual*, *mirese gay* care sunt legate de un puternic sentiment anti-gay.

Dacă privim la ponderea articolelor neutre, putem considera că reprezentările despre persoanele LGBT au evoluat din punct de vedere calitativ. Această "evoluție" se datorează știrilor despre vedete sau evenimente externe. Analizând tipurile de evenimente cu care sunt asociate persoanele LGBT anonime constatăm că acestea sunt în proporție de 50% de natură infracțională. **Presa nu este interesată de subiecte referitoare la LGBT decât în măsura în care acestea sunt senzaționale.**

De aceea putem considera că oamenii nu sunt încă informați în mod corect, obiectiv, echilibrat cu privire la minoritățile sexuale. Presa nu reflectă întocmai realitatea, ci o construiește prin prisma unor imagini stereotipe care exercită o influență ce afectează reprezentările sociale ale publicului despre LGBT.

Tendința presei de a mediatiza intens celebritățile LGBT a ajutat totuși la introducerea homosexualității pe agenda societății. Relatările de acest gen au ajutat la inițierea unor discuții despre orientarea sexuală, căsătorii între persoane de același sex etc. în spațiul public.

(Florentina Olteanu)